

VAN DE REDACTIE

Prins Willem-Alexander is maandag 24 september aanwezig bij de opening van het tweejaarlijkse wereldcongres genealogie (International Congress of Genealogical and Heraldic Sciences) dat van 24 tot 28 september wordt gehouden in La Bonbonnière in Maastricht. Dat heeft het Centraal Bureau voor de Genealogie op gezag van de Rijksvoorlichtingsdienst bekend gemaakt.

Ondanks alle verscherpte regels rond privacy die de afgelopen decennia zijn ingevoerd, is de stamboom van de familie van Oranje-Nassau publiek bezit, en dus volledig openbaar. Zelfs als u het genealogieprogramma GensNostraPro van de NGV aanschaft krijgt u de Oranjes er gratis bij. De voor het merendeel monarchistische Nederlanders (volgens Maurice de Hond is 70 % voorstander van het koningschap) beschouwen de koningin en de koninklijke familie als symbool van de Nederlandse eenheid één van de stabiele factoren van de staatsinrichting. Dan is het wel verklaarbaar maar nog steeds opvallend dat het aantal Nederlanders in de kwartierstaat van onze kroonprins zeer gering is: van zijn acht overgrootouders is er maar één (koningin Wilhelmina) in Nederland geboren, van de zestien betovergrootouders zelfs geen één (vanwege het feit dat de wieg van koning Willem III in Brussel stond). En het "ben ik van Duitschen bloet" uit het Wilhelmus geldt voor de huidige generaties nog steeds: in de zevende generatie van de kwartieren van Willem-Alexander komen vooral veel welklinkende Duitse familienamen voor, zoals van Hohenlohe-Langenburg, von Cramm (tweemaal), von Stierstorpf-Driburg, von Anhalt-Bernburg. Dat maakt de kroonprins overigens dé geschikte peroon om een internationaal congres over genealogie te openen: de genealogie van de Europese adel (en Zuid-Amerikaanse elite waar het zijn kinderen betreft) in één persoon verenigd.

In dit nummer treft u weer een aantal gewone, maar niet minder interessante familiestambomen aan. Als altijd zijn wij als redactie zeer blij met uw reactie, of nog meer, met uw bijdrage aan ons blad.

GEPLANDE BIJEENKOMSTEN

Gemeenschapshuis 't Trefpunt, Belgiëplein 20, 5628 XJ Eindhoven

Begin van de voordrachten: 20.00 uur. Zaal open 19.30 uur.

Op elke bijeenkomst de stands: GensDataPro, Tijdschriften, Bibliotheek en Nieuwe Leden.

Dinsdag 11 september "Open podium"

Dinsdag 9 oktober Lezing

Donderdag 11 oktober "Vierhonderd jaar arm en rijk in Best"

Anton Neggers, voorzitter NGV-KPL

Locatie: bibliotheek Best

Dinsdag 30 oktober Jaarlijkse avond voor nieuwe (en "oude") leden

Dinsdag 13 november Korte ledenvergadering
GENEAKNOWLEDGE

Zaterdag 15 december Inloopmiddag

KORTE INHOUD VAN DE BIJEENKOMSTEN

Dinsdag 11 september

"Open podium"

Genealogische vragen, vastgelopen in uw onderzoek, iets bijzonders te presenteren, of zomaar iets te vertellen of te zeggen? Alles kan en mag tijdens deze bijeenkomst "Open Podium"! Alles kan en mag! Maar toch ...!

Enige structuur is natuurlijk wel wenselijk! Meld uw bijdrage vóór 1 september 2012 bij het secretariaat van de NGV-KPL.

E-mail: marielouisevanwijk@onsbrabantnet.nl of telefonisch 0499-373523.

Dinsdag 9 oktober

Lezing

Over het thema wordt u geïnformeerd via onze website zie: www.ngv.nl

Donderdag 11 oktober

"Vierhonderd jaar arm en rijk in Best" lezing in bibliotheek Best door Anton Neggers, voorzitter NGV-KPL

Tot ver in de vorige eeuw was Best een typisch Brabants boerendorp, dat eeuwenlang zelfs tot het buitengebied van de heerlijkheid Oirschot behoorde. Een paar honderd inwoners, die in hun levensonderhoud voorzagen met landbouw en veeteelt, en natuurlijk klompen maken. Sommige families leefden hier al vanaf de middeleeuwen, en door de grote gemeenschapszin werd er goed voor elkaar gezorgd.

In de lezing wordt de bevolking van Best (de gehuchten Verrenbest, Naastenbest en Aarle), arm en rijk, geschetst aan de hand van bronnen van de zestiende tot de twintigste eeuw. Armenzorg, godsdienst, oorlog en criminaliteit komen aan de orde, en aan de hand van waargebeurde verhalen wordt een inzicht gegeven in de Bestse samenleving van die tijd.

Anton Neggers (Boxtel, 1959) is jurist en werkzaam in het hoger beroepsonderwijs. In zijn vrije tijd is hij onder andere regionaal historicus en stamboomonderzoeker, en voorzitter van de afdeling Kempen- en Peelland van de Nederlandse genealogische vereniging.

In 1973 startte hij als genealoog met een onderzoek naar zijn eigen familie. Anton is een nakomeling van Sjeff Neggers, de smid van Best. Als genealoog en regionaal historicus is hij gespecialiseerd in de geschiedenis van de heerlijkheid Oirschot en Best.

Toegangsprijs: 6 euro (bibliotheekleden en De Wig-cursisten krijgen 2 euro korting).

Kaartjes zijn te verkrijgen in bibliotheek Best en Centrum De Wig.

Dinsdag 30 oktober

Jaarlijkse avond voor nieuwe (en “oude”) leden

Alle nieuwe leden van het afgelopen jaar krijgen binnenkort een persoonlijke uitnodiging voor de kennismakingsbijeenkomst, die gehouden wordt in 't Trefpunt.

Tijd: 20.00 – 22.00 uur. De koffie staat klaar vanaf 19.30 uur.

Het doel van deze avond is om elkaar beter te leren kennen. Bovendien kunnen allerlei genealogische vragen, ideeën, problemen, vondsten enz. besproken worden. Alle andere leden die nog nooit bij een dergelijke bijeenkomst aanwezig geweest zijn en die alsnog willen komen zijn natuurlijk van harte welkom. Zij kunnen zich aanmelden via het afdelingssecretariaat bij voorkeur per e-mail: marielouisevanwijk@onsbrabantnet.nl of 06- 42650957. Organisatie: Henriette Hardeman en Astrid Magielse.

Dinsdag 13 november

19.30 uur Korte ledenvergadering

20.00 uur GENEAKNOWHOW

Geneaknowhow.net is een door Hein Vera en Herman de Wit ontwikkeld en onderhouden internetplatform. Het doel is het bieden van ondersteuning bij genealogisch onderzoek in de brede zin van het woord. Herman de Wit initiatiefnemer en voorzitter van de Stichting Geneaknowhow en zal in zijn presentatie de doelstellingen en werkwijze van deze stichting verder toelichten.

Een gezamenlijk initiatief van HCC-ZOB! en NGV-KPL.

Zaterdag 15 december

Inloopmiddag

Op zaterdag 15 december aanstaande wordt wederom een inloopmiddag voor leden georganiseerd. Een goede gelegenheid om uw “collegae –genealogen” te ontmoeten en van gedachten te wisselen over het wel en wee van uw voorouders. Ter ondersteuning gaat voor deze inloopmiddag tevens een uitnodiging in de richting van de CALS en de commissies van bibliotheek, public relations en knipsels & bidprentjes alsmede naar leden met de nodige computerkennis en computergenealogie in het bijzonder. Voor het slagen van deze bijeenkomst is het zinvol dat bezoekende leden hun genealogische gegevens ter informatie of inzage meenemen (bijvoorbeeld: op laptop, een usb - stick of in een showmap). Vooraf kunt u ook eens de profielen van onze afdelingsleden raadplegen via de website van de NGV (www.ngv.nl).

In voorgaande jaren bleken dit soort, in een prettige sfeer verlopende, bijeenkomsten voor menigeen van bijzonder nut. Wij nodigen u dan ook van harte uit te komen.

MUTATIES LEDENLIJST

**Per 01-08-2012, landelijk totaal 9037 leden,
waarvan voor Kempen- en Peelland 313 en 22 bijkomende leden**

Nieuw lid

Dhr J.M.R. Levels	Harrie Carisstraat 28	6031 HG Nederweert
Mw J.H.P. Panhuijzen	Thorbeckelaan 32	5463 BM Veghel
Dhr R. Rekké	Marijkestraat 8	5761 AX Bakel

Adreswijziging

Mw M.C.J.H. Duitsman-Snelders	Hermelijnstraat 55	5741 KZ Beek en Donk
Dhr L.P.W.L.M. Groenen	Marktstaete 46	5531 BP Bladel
Dhr ir T.J. Stahlie	Meester Bosweg 4	3956 XH Leersum

Overleden

Dhr G. Brussaard	Hendrik van Herenthalslaan 11	5737 ED Lieshout
Dhr K.W. Dollekens	De Scheerder 22	5506 BL Veldhoven

Einde lidmaatschap

Dhr B. van den Broecke	Lijndje 8	5731 AV Mierlo
------------------------	-----------	----------------

Alle correspondentie te richten aan het landelijk secretariaat:

NGV, Postbus 26, 1380 AA Weesp

Gebruik bij correspondentie ALTIJD uw lidmaatschapsnummer!

Co van het Groenewoud

WIST U DAT ?

Grote bestanden tot 2GB heel gemakkelijk verzonden kunnen worden met www.wetransfer.com? Nog nooit gebruikt? Geen probleem! De site geeft heel duidelijk de te volgen stappen aan.

Ons bestuurslid Ans v.d. Velden - Swinkels vaak in het Regionaal Historisch Centrum te Eindhoven (RHCE) aanwezig is? Heeft u nog nooit een archief bezocht, noch het RHCE? Dan kunt u contact opnemen met Ans via telefoonnummer 040-8482945. Zij maakt u graag wegwijs in het archief.

BOXMEERSE EDELSMEDEN, DEEL 4 en slot

Boxmeerse meesters in de 18^e/19^e eeuw

De eerdere generaties van het geslacht Raab werden in de afgelopen drie nummers van het Mededelingenblad belicht. In het laatste deel staat Rutger Joseph Raab (Boxmeer 1755-1839), koopman en zilversmid in Boxmeer, Den Bosch en Grave, centraal.

Na een korte samenvatting van belangrijke data in het leven van zijn vader Rabanus Anton wordt de familiegeschiedenis Raab voortgezet. Rutger Joseph overlijdt ongehuwd in 1839. Met hem komt - na 120 jaar - een einde aan de familietraditie die de edelsmeden en juweliers Raab gedurende vier generaties hoog hielden in Boxmeer.

Als slot van de artikelserie wordt een korte biografie gegeven van de auteur van de oorspronkelijke serie, Herman Jan van Cuijk.

Wij sluiten af met een verantwoording van de redactie voor de keuze van de artikelen over vier generaties edelsmeden Raab.

Samenvatting III RABANUS ANTOON RAAB (1721-1786)

- 1721 30 april geboren in Boxmeer als oudste zoon van Rutger A. Raab, zilversmid, en Wilhelmina Mol(le)mans
- c 1734/39 leerling bij grootvader Rabanus in Kalkar
- 1747/48 gewerkt in Hessen
- 1748 19 feb. huwelijk in Venraij met **Johanna Verdellen**
- 1748 13 apr. herdoop van Antonius Raab te St. Anthonis
- 1755 21 jul. geboren Rutger Joseph
- c 1770 leermeester van zoon Rutger Joseph
- 1777 7 jul. overlijden van Johanna Verdellen
- c 1785 (waarschijnlijk) leermeester van Mathieu Delfosse
- 1786 24 sep. overlijden in Boxmeer

Kinderen:

- doop op 8/10/1749 tweeling Maria Theresia en Anna Wilhelmina. Maria Theresia († Boxmeer 15 juli 1832) tr. zilversmid Mathieu Delfosse
Anna Wilhelmina († Boxmeer 18 april 1838), ongehuwd
- doop op 29/ 5/1751 Johanna Petronella († Boxmeer 16 februari 1831), ongehuwd, wonend in Goch
- doop op 23/ 3/1754 Anton Joseph
- doop op 21/ 7/1755 Rutger Joseph zilversmid
- doop op 9/ 9/1757 Maria Gertrudis († Boxmeer 13 december 1765), ongehuwd
- doop op 30/ 4/1765 Gasparina Sophia Arnolda († Boxmeer 5 juni 1765), ongehuwd
- doop op 13/ 6/1760 Hendrika (Theresia) Antonia († Goch 30 september 1799)
tr. Willem Bockmeulen, logementhouder in Goch.

IV RUTGER JOSEPH RAAB (BOXMEER 1755-1839)

Rutger Joseph Raab werd op 21 juli 1755 geboren te Boxmeer en dezelfde dag gedoopt in de Petruskerk aldaar. Peetouders waren zijn tante Anna Matthia Raab uit Gemert en zijn oudoom vicaris Antonius Raab uit Kalkar, die inmiddels 65 jaar oud was. Rutger Joseph was het vijfde van de acht kinderen van koopman/edelsmid Rabanus Raab II en Johanna Verdellen. Vóór Rutger werd het paar al verblijd met drie dochters en een zoon: in 1749 de tweeling Maria Theresia en Anna Wilhelmina, in 1751 Johanna Petronella en in maart 1754 Antoon Joseph. Over deze zoon wordt nadien niets meer in de documenten vermeld; men mag aannemen dat deze niet lang heeft geleefd. Ná Rutger kregen de zilversmid en zijn 'huijsvrouw' nog drie dochters, te weten Maria Gertrudis in 1757 (overleden 1765), Hendrika Theresia Antonia in 1769 (overleden 1799) en Gasparina Sophia Arnolda in 1765 (overleden 1765). Ook van deze drie jongere zusjes overleden er dus twee jong ^[1].

Met Rutger Joseph gaat het voorspoedig. Hij staat in 1767 ingeschreven als student aan de Latijnse School in Boxmeer en gaat daarna in de leer bij vader Rabanus ^[2]. Hij zal omstreeks 1775 door de Boxmeerse collegae zijn erkend als meester en gaat werken in vaders atelier. Rond de jaren '80 is deze werkplaats uitgegroeid tot een waar familiebedrijf. Het atelier wordt gerund door vader en zoon, de winkel en het huishouden (na de dood van moeder Johanna in 1777) door vier dochters: Maria Theresia, Anna Wilhelmina, Johanna Petronella en Antonia (ook wel Hendrika Theresia genoemd). In 1786, na vaders dood, neemt Rutger Joseph het atelier over. Nog zeker tot 1804 werkt hij met het meesterteken RR, met dien verstande dat de sierlijke barokke *R* in de stempel van Rabanus wordt gewijzigd in een strakke kapitaal (R). Pas later slaat Rutger Joseph zijn eigen initialen in het zilver: de kapitalen RJR boven een voetafdruk in een op een punt staand, vierhoekig kader.^[3]

Volgens de kadastrale 'Meetboeken' van het dorp Boxmeer vormt de ongehuwde Rutger een goed team met zijn zus Anna Wilhelmina, want zij kopen ^[4] samen het ouderlijk huis, twee stukken land (rond 1789) en later nog een ander huis van koopman Rutger Ariaan Biedijckx, de vader van Jacob Andreas Biedijckx, de latere zilversmid ^[5].

Op 24 juli 1791 is het in huize Raab groot feest. Op dezelfde dag huwen twee zussen. De 42-jarige Maria Theresia trouwt met zilversmid **Mathieu Delfosse** uit Straelen (Straelen 1758 - Boxmeer 1838) en de 31-jarige Antonia (Hendrika) met herbergier **Willem Josephus Bockmeulen** uit Goch. Delfosse krijgt door zijn huwelijk met een geboren Boxmeerse dispensatie van het katholieke Hooggraefelijk Huis Van den Bergh / Hohenzollern Sigmaringen ^[6]. Dit betekent dat hij (met borg van de familie Raab) in de Vrijheerlijkheid mag wonen en werken. Antonia vertrekt echter met Willem naar Goch en krijgt daar vijf kinderen:

- (1) Joannes Henricus Bockmeulen ~ 5 september 1792
- (2) Joannes Fredericus Bockmeulen ~ 9 november 1793
- (3) Antoon Josephus Bockmeulen ~ 22 september 1794 † 21 april 1873 Boxmeer
- (4) Maria Theresia Bockmeulen ~ 22 augustus 1796 † 10 januari 1860 Boxmeer
- (5) Johanna Wilhelmina Bockmeulen, ~ 2 april 1798 † 15 mei 1873 Tegelen

Na haar overlijden in 1799 [7] blijft weduwnaar Willem nog enkele jaren in Goch hangen. Wilhelmus hertrouwt 13 april 1801 in Goch met **Anna Elisabeth van Bocholt (Boekholdt)** uit Grave. Zij is dochter van Willibrord Arnold van Boekholdt en Allegonda Derckx. Herman Jan Cuijk geeft aan dat een van hun zonen Jan Willem van Bockmeulen later zilversmid in 's-Hertogenbosch wordt. Hij is dan de stiefbroer van Anton Josef [8].

In 1819 komt Wilhelmus samen met Anna naar Boxmeer waar zij het logement 'Het Hof van Boxmeer' kopen van Henri Molmans (Mollemans).

Koopman, winkelier, zilversmid en rentenier Rutger Joseph Raab gaat na 1814 op avontuur. Hij werkt vermoedelijk twee jaar in Den Bosch, opent daarna in 1816 met zwager Mathieu Delfosse een filiaal in Grave, maar vindt het gewin blijkbaar te mager want hij staat na 1824 alleen nog in Boxmeer te boek. Zwager Delfosse verlaat Grave al een jaar eerder en zo vinden die twee elkaar weer terug aan de stavelij in de Boxmeerse Steenstraat. Hier werkt inmiddels ook het neefje **Antoon Joseph Bockmeulen** uit Goch, die door beide zwagers wordt opgeleid.

In de nacht van 15 op 16 juli 1822 hebben Rutger Josef Raab en zijn huisgenoten de oren diep onder de veren gehad want niemand is wakker geworden van enig gestommel en gerommel in de winkel. De volgende morgen ontdekt koopman en zilversmid Raab dat een groot deel van de winkelvoorraad verdwenen is. Hij doet onmiddellijk aangifte bij de J.H. van der Renne, officier van de rechtbank Nijmegen, die verbazingwekkend snel handelt. Al de volgende dag wordt een gedrukte lijst met alle gestolen gouden en zilveren voorwerpen verspreid en een verzoek aan *'Ambtenaren van Regterlijke Politie de bovengemelde Goederen te doen opsporen, en bij ontdekking van dezelve, zoo wel die Goederen, als de bezitters daarvan, des vereischt, aantehouden'*. De lijst telt maar liefst 70 gouden en 81 zilveren sieraden en twee zilveren lepels [9].

In het archief zit ook de door Rutger Raab geschreven opgave van de goederen die zijn verdwenen, alsmede een overzicht van de keurkamers en de schade [10]. De waarde van het gestolen goud bedraagt 426 gulden, het zilver dat weg is moet 481 gulden opbrengen. Totale buit bedraagt 907 gulden. Een flinke inbraak dus. Ondanks de snelheid waarmee de gegevens worden bekend gemaakt en de ondervraging en verklaringen van diverse personen blijven de resultaten uit [11]. Rutger gaat vermoeden dat het geen vreemdeling geweest kan zijn die hem deze streek heeft geleverd. Zijn verdenking gaat uit naar ene Willem Klaassens, die in Boxmeer slecht bekend staat en voor veel narigheid zorgt. Vier jaren eerder immers, in 1818, is er al een schrijven rondgestuurd met het *'verzoek om Wilhelmus Klaassens ten strengste te straffen, daar hij reeds verschillende malen gewaarschuwd is om op te houden zijn arme moeder, broers en zussen te mishandelen en huisraad stuk te slaan'*. In 1820 wordt Klaassens, die 'Futte Willem' wordt genoemd, in het nabij gelegen Sint Anthonis in de boeien geslagen, maar hij weet te ontvluchten. En in augustus 1821 komt er vanuit Nijmegen een verzoek om opgave te doen van de diefstallen die Willem zou hebben gepleegd. Ook met betrekking tot de diefstal bij Raab heeft de Nijmeegse officier van de Rechtbank deze Klaassens op het oog,

LIJST

*Der Goederen, door middel van braak en in-
klimming gestolen, in den nacht tusschen den
15^{den} op den 16^{den} Julij 1822, ten huize van
RUTGERUS RAAB, Koopman en Zilversmit,
te Boxmeer woonachtig, Provincie Noord-
Brabant.*

IN GOUD.

1. Een effen Ketting, gemerkt A V D
2. Vier Halschuiven met Ketting, A V D en H D M
3. Tien Halsloten
4. Tien Gespelschniven } A V D
5. Veertien Kruizen, A V D en I K
6. Vier paar Oorklokken, A V D en H D M
7. Vier en twintig Vingerringen, A V D en I K
8. Een Hoedenklamp, I K
9. Een paar ronde Oorringen, A V D
10. Een Hartje, I K

IN ZILVER.

11. Vijftig paar Gespen, gemerkt I R Z
12. Twee Schaarkettingen, A V D
13. Drie Horlogiekettingen, I R
14. Twee Lepels, R R
15. Vier Hoedenklammen, A V D
16. Zes paar Docksloten,
17. Zes Vingerhoeden, } I R
18. Zes Kruizen en Signetten, }
19. Drie Schaarhaken, I R en H V D M
- En 20. Een Leibandgespel, R R

De OFFICIER bij de Regtbank van eersten aanleg, zitting houdende te Nijmegen, verzoekt zijne Ambtgenooten en verdere Ambtenaren van Regterlijke Politie, de bovengemelde Goederen te doen opsporen, en bij ontdekking van dezelve, zoo wel die Goederen, als de bezitters daarvan, des vereischt, aantehouden, en hem onverwijld kennis te geven.

NIJMEGEN, den 17. Julij 1822.

De Officier voornoemd,
J. H. van der Renne.

De gedrukte lijst (plakkaat) van 17 juli 1822 betreffende de bij Rutger Raab op 15/16 juli gestolen goederen. Ref. RAB, Den Bosch, Vrederegerechtarchieff, kanton Boxmeer

want hij schrijft op 14 september dat *'het te bejammeren is dat het onmogelijk geweest [is] om de Justitie meerder bewijs te verschaffen in eerstgemelde diefstal, welken niet door geheel en al onbekende schijnt bedreven te zijn'*. Hij wil weten *'in welk huis de eenig[e] verdagte Willem Klaassen, bijgenaamd Futte Willem, zich in den zelfden nacht heeft opgehouden'* [12]. De gerechtsdienaren voelen dan de vagebond, in de volksmond ook wel het *'loens mènneke'* genoemd, en zijn bijzit *'vette Katrien'*, stevig aan de tand en vinden onder meer een zilveren kruis dat Rutger Raab prompt herkent als het exemplaar dat in juli uit zijn winkel is verdwenen. Het verdere verloop is niet overgeleverd, zodat onbekend is of Rutger de andere geroofde waren ooit nog heeft terug gezien.

Interessant is het overzicht van het in 1822 gestolen goud en zilver. De lijst toont alleen klein profaan werk, sieraden en - opvallend - geen zilver voor gilden of kerken [13]. Opmerkelijk is ook dat een groot deel van deze gestolen sieraden niet de keuren draagt van Delfosse, Bockmeulen of Raab. Vele stukken zijn gemaakt door derden: door Herman van de Middegaal en Jan van der Klokken uit Grave en (waarschijnlijk) door Antoon van Dijk uit Den Bosch [14]. Rutger Raab schijnt overigens alleen als zilversmid te werken en niet als goudsmid: het overzicht geeft immers geen gouden voorwerpen met zijn meesterteken.

'Proces Verbaal - Pro Justitia - 16 Julij 1822.

Heden den Zestienden Julij 1800 twee & twintig door den Hr Rutgerus Raab koopman en zilversmit wonende te Boxmeer ter onzer kennisen gebragt zijnde, dat inden nu afgelopen nacht ten zijnen huize diefstal met geweldige braak en inklimming was gepleegd, zonder daarvan de daders te kunnen opgeven. Zoo hebben wij ons geadsisteerd met onzen Griffier ten huize vanden (koopman Raab voornd) denzelven begeben, ten einde daarvan opneming te doen, en aldaar bevonden. Dat uit een glasraam inde noordzijde van het huis vanden Hr. Raab staande aande Steenstraat, het uitzigt op die Straat hebbende, ter hoogte van ruim vier voeten vanden grond, vier glasruiten met desselvs hout waren uitgebroken, terwijl inde luiken [die] met eenen ijzeren boom gesloten [waren], zoo het scheen, met eenen centerboor een gat was gemaakt ter grootte van vier duimen vierkant waardoor men den ijzeren boom afgewend en alzo (door middel van een laddertje van vier sporten hetwelk naderhand in den tuin is gevonden) ingeklommen is. Voorts dat aan eenen glazen kast, dienende tot berging van onderscheide goude en zilvere werken, en staande in het voorhuis en winkel, mede was gebroken, zodanig dat dat de sluiting daarvan af en de kast daar door open was. Den komparant R. Raab verklaarde vervolgens dat uit die kast vermist en gestolen waren de volgende (op zijn lijst met meesterteken en prijs gegeven, red.) goude en zilvere werken, alle gekeurd door de Kamer van Arnhem en S. Bosch met de merktekens van 1816 tot en met 1822. Terwijl de daders van deze diefstal uit de lade der toonbank een houte bakje met duiten en een oud zilver kachet [lakstempel] met een schild waarop een handje, het welk in eenen tinnen inktkoker lag, hadden mede genomen, welken inktkoker en houte bakje circa twee uren door den nagtwaker Gradus Hendriks een eindweegs van het huis op de Steenstraat was gevonden. De verdere huisgenoten als vanden komparant gevraagd hebbende of zij tot den ontdekking der daders eenige inligtingen konden geven,

verklaren gezamentlijk niets van alhet gebeurde te hebben gezien nog ontwaard. Vervolgens den nagtwaker Gradus Hendriks voor ons ontboden hebbende, verklaarde dat hij circa twee uren zijne gewoone tournée doende op de Steenstraat in de nabijheid der huizinge van den Komparant, voor zig uit gaande twee hem onbekende manspersonen met hoge [onleesbaar] hoeden welke hij zag dat in hunnen zeer snellen gang iets lieten vallen; dat hij hun gevolgd zijnde het voorgenoemde houte bakje en tinnen inktkoker had gevonden hetgenen hetwelke door die twee onbekende manspersonen mede was. [...] Voorts dat toen hij omstreeks ten 3 uren van denzelvden nacht zijne ronde weder hernam, de geweldadige braak bij den komparant ontdekt en daarop de bewoners van het huis gewekt had. Waarna de komparant alverder declareerde van horen zeggen te weten dat vier onbekende manspersonen inde gepasseerden nacht circa ten vier uren met overhaasting Vierlinsbeek gepasseerd aldaar door den molenaar gezien en te Maashees op dien zelfden morgen voorbij gegaan waren. Hiervan hebben wij het tegenwoordig Proces Verbaal opgemaakt hetwelk na voorlezing door de Komparant met [...] onse griffier is ondertekend te Boxmeer opdato als boven.'

Er zijn drie redenen om aan te nemen dat Rutger en zus Anna Wilhelmina na vaders dood (1786) het bedrijf grondig hebben gemoderniseerd: (i) de gegevens van de opsporingslijst, (ii) het feit dat het atelier Rutger Raab nog tot 1804 gildenzilver van het 'oude' model levert met de 'oude' meesterkeur RR (van Rabanus Raab II) en ten slotte (iii) de Graafse activiteiten van Rutger en Mathieu Delfosse [15]. Onder vader Rabanus bleef het 'oude' ambachtelijk concept nog geheel intact. De werkplaats is de spil van het bedrijf en vormt de enige bron van inkomsten. Alle belangrijke zaken, zoals het aannemen van opdrachten, de vervaardiging en de verkoop van zilver, vinden hier plaats.

Rutger en Anna Wilhelmina splitsen vaders eenmanszaak in twee min of meer onafhankelijke afdelingen. Rutger en Delfosse richten zich op de vervaardiging van zilverwerk, Anna en haar zussen - later geholpen door winkelmisje en nichtje Johanna Wilhelmina Bockmeulen - houden zich bezig met de handel, de in- en verkoop van zilverwerk. Terwijl de mannen werken in de Graafse en Boxmeerse ateliers drijven de vrouwen de Boxmeerse juwelierswinkel. Naast stukken uit de eigen stavelij is er plaats ingeruimd voor klein goud- en zilverwerk, onder meer sieraden, door derden gemaakt en aangeleverd. Dit verklaart wellicht waarom Rutgers meesterteken in 1822 genoteerd staat onder Grave terwijl hij tegelijkertijd in Boxmeer als zilversmid en koopman de winkeldiefstal aangeeft en waarom er in Boxmeer alleen kleine gouden en zilveren sieraden worden gestolen. Immers, de in opdracht gemaakte schilden voor de gilden, altaardecoraties, de profane gebruiksvoorwerpen alsmede de reparaties zullen waarschijnlijk in het atelier hebben gelegen en niet in de winkel.

Rentenier, koopman, winkelier en zilversmid [16] Rutger Antoon Raab en zijn drie zussen blijven tot op hoge leeftijd actief. Rutger (beter: zijn atelier) maakt nog in 1827 een stralenmonstrans met het meesterteken RJR voor de kerk van Millingen en hij overleeft alle bloedverwanten, onder wie zijn maatje en zwager Mathieu en zijn drie zussen, van wie Anna zeer waarschijnlijk al die jaren de drijvende kracht van het bedrijf is geweest [17].

In de laatste jaren - zo vanaf 1830 - is het neefje Antoon Joseph Bockmeulen dé man in Raabs stavelij. Hij en zijn zusje Maria Theresia Bockmeulen zijn de oogappels van Rutger en Anna Raab. Wanneer Anna op 18 april 1838 als ongehuwde 'rentenierse' *avec fortune* overlijdt, benoemt zij neef en nicht tot universele erven. En Rutger 'benoemt' neef Antoon Joseph tot zijn opvolger. Het feit dat deze twee jaren eerder een korte justitiële kwestie meemaakt, die in Boxmeer nog al wat stof doet opwaaien, heeft daarmee blijkbaar niets van doen. De zilversmid wordt namelijk bij een controle betrapt. Volgens de brieven van de Rechtbank van Eerste Aanleg (Eindhoven) [18] heeft Bockmeulen een zilveren punchlepel, waarvan - zo staat in de minuten - het "kenteken van de rijkskeurstampel is aangesoldeerd". Dat mag niet. Er komt op 25 juli 1836 een "bevel tot (gevankelijke) medevoering van Antoon Joseph Bockmeulen, zilversmid te Boxmeer" gevolgd door een verzoek uit Eindhoven om, ten huize van de zilversmid direct het register van ingekochte zilverwerken [19] in beslag te nemen en hiervan een proces-verbaal te maken. Dit geschiedt op 29 juli onder beding dat Bockmeulen (die pas op 30 juli weer naar huis mag) hangende de controle van dat register een suppletoir zal aanleggen. Het loopt met een sisser af, omdat na onderzoek wordt geaccepteerd dat Antoon Joseph geen "valse" keur heeft aangesoldeerd, maar de lepel in deze staat te goeder trouw heeft gekocht, en de aankoop heeft genoteerd. In februari 1837 komt de zaak (na dagvaarding) voor: het wordt een stevige geldboete omdat de zilversmid deze aankoop direct had moeten melden.

Rutger Joseph overlijdt ongehuwd op 10 januari 1839 [20]. Met hem komt - na 120 jaar - een einde aan de familietraditie die de edelsmeden en juweliers Raab gedurende vier generaties hoog hielden in Boxmeer. Het bedrijf wordt overgenomen door neef Anton Joseph Bockmeulen.

Overigens toont enig genealogisch onderzoek ook de verwantschap van Rutger Raab met de Boxmeerse zilversmid **Peter Antoon Theonville** (Boxmeer 1751-1819): de lijn loopt via diens moeder en het geslacht Mol(le)mans: zijn moeder Peternel Thomassen is een zus van Johanna Thomassen die getrouwd was met Willem Mol(le)mans. De vader van Willem was Arnoldus Mol(le)mans, wiens zus Wilhelmina getrouwd was met Rutger Antoon Raab.

Biografie drs. Herman Jan van Cuijk

Herman Jan van Cuijk, geboren in Boxmeer op 24-07-1941, gehuwd, twee kinderen, een kleinzoon, wordt na de HBS-opleiding stafofficier, volgt een studie economie en retorica, behaalt een juweliersdiploma en is in 1986 afgestudeerd als kunst- en cultuursocioloog.

Zakelijk gedurende 15 jaar actief in de juweliersbranche (Boxmeer) en in de kunstwereld (Londen, graafschap Kent). Nu partner/vennoot in eigen medische onderneming.

Schrijver van een aantal boekwerken over de historie van Boxmeer en het Land van Cuijk (historie Protestantse Kerk, de Weijer, Facetten uit de historie van Boxmeer en haar elf dorpen, de Boxmeerse relatie met Sigmaringen), over de Boxmeerse zilversmeden (met internationale publicaties), over de gilden van de Kring Land van Cuijk en over een diversiteit van geschiedkundige onderwerpen. In 2007 de Dr. Peelen Cultuurprijs (bestemd voor een persoon of organisatie die opvallende activiteiten op cultureel gebied heeft georganiseerd) van de gemeente Boxmeer ontvangen. Sinds februari 2008 raadslid en fractievoorzitter van de VVD afdeling van de gemeente Boxmeer.

Nijmegen, 14 September, 1822.

Onder de handtekening van de uelvalbrachte laatstverge
 voogetoude Kommissie tot den Prefetel bij den Silversmit
 Raab gepleyd, betrekkelijk meen ik de Nijheid van
 Ulyf niet de onderhavige te belatten. ~

Het is te bejammereu, dat het onmogelyk gweent
 om de Justitie weeder bewij te verschaffen ten zottege
 mellen Prefetel, welke niet voor geheel en al buke
 heude schijnt bedreue te zyn. Ende Ulyf niet
 kunnen openuen, in mede huy de eenigzding weerdigte
 Willem Klaassen, Bijgenaamt Futte Willem, zels in deen
 Zelfden uacht heeft opgehouden? Ulyf soude hem
 dit den nooy rechtkeedij kunnen afvragen, en soohet
 blyken moegt, dat hij gewagelondeerd heeft hebben
 hene uoorhouden, dat hij in de ualyheid van die
 Althans bestate behuizing is geueve, met hij daer
 deid de uelk onderkust weder te duen weeltoft de
 zeds opgeueve uenueidij brachtvady soude kunnen
 Vertellen. ~ De Regter Justitie van te Nijmegen

Van den Reene Vreede Regter
 des heuten Boxmeer

[Handwritten signature]

Opsporingsbrief van 14 september 1822 inzake Willem Klaassen "Futte Willem"

Verantwoording

De oorspronkelijke artikelen zijn gepubliceerd in de Jaarboeken 2004 en 2005 van de Nederlandse zilverclub De Stavelij. De keuze om de artikelenreeks van Herman Jan van Cuijk over de edelsmeden Raab opnieuw in het voetlicht te zetten, is ingegeven door een heel verre verwantschap. De trigger was het bericht (september 2011 in diverse media) dat in Boxmeer zilver gestolen was gemaakt door fameuze zilversmeden uit dezelfde plaats. Al gauw bleek het te gaan om Rabanus Raab en diens aanverwachten Mol(le)mans. Ik had nog nooit over een edelsmid Raab uit Boxmeer en omstreken gehoord, alleen dat mij de naam vaag voorkwam, ergens in mijn stamboom.

En dan moet dat onderzocht worden!

Hoe is nu mijn verwantschap met de familie Raab of liever met de familie Mol(le)mans uit Boxmeer? Grosso modo is er een verwantschap in de 10e generatie met Wilhelmina Molmans, getrouwd met de edelsmid Rutger Antoon Raab, die een zus is van stamouder Arnoldus Godefridus Molmans (1691-1747). Zijn zoon Wilhelmus Molmans (1730-1799) is de vader van Maria Petronella Molmans (1760-1854), die trouwt met Reinerus Theodorus van Dijck (1763-1810). Hun dochter Alijda Mechtildis van Dijck (1798-1874) trouwt met Gerardus Linssen (1795-1874). Hun dochter Maria Elisabeth Linssen (1828-1887) verhuist van Boxmeer naar Gorinchem, alwaar zij in het huwelijk treedt met Bernardus Alexander Goossens van Rooijen (1832-1891). Hun dochter Alijda Dingena van Rooijen (1854-1899) trouwt met Utrechenaar Lodewijk Cornelis van Rooijen (1850-1911), mijn betovergrootvader. Totnogtoe heb ik overigens geen bloedverwantschap tussen beide takken van Van Rooijen kunnen aantonen. Af en toe is genealogisch onderzoek verrassend.

De insteek van de artikelen in het Mededelingenblad Kempen- en Peelland is anders dan die van De Stavelij. Er is de vrijheid genomen om passages, zinsneden en voetnoten interessant voor de Nederlandse zilverliefhebbers, maar minder voor de genealogen, niet op te nemen in het Mededelingenblad. Zo zijn vaker gedetailleerder gegevens vermeld over de doop-, huwelijks- en sterfdata van personen.

De hoofdtekst van Herman Jan van Cuijk is zo veel mogelijk gehandhaafd.

Theo van Rooijen

Noten

- [1] Langs de vrouwelijke lijn - want Rutger Raab blijft (evenals 4 zussen) vrijgezel - wordt het atelier Raab uitgebreid: Maria Theresia huwt (in 1791) de uit Straelen komende zilversmid Mathieu Delfosse en Hendrika huwt (in hetzelfde jaar) de Gochse 'wirth' Antoon Bockmeulen. Hun zoon Antoon Josef (1794-1873) wordt later in Boxmeer door oom Rutger Raab en Delfosse opgeleid tot zilversmid en zal zijn bekwaamheid op zijn beurt weer overdragen op zijn zoon Rudolf Frans Bockmeulen (1837-1921).
- [2] Liber Studiosorum loca complectens, Studiosae juventutis munificentia Gymnasio SSmi Sacramenti Comparatus anno MDCCXIII, Archief Paters Karmelieten te Boxmeer; Carolus Bloem en K.Thiery, *Geschiedkundige Schets over de Latijnse School van het Heilig Sacrament te Boxmeer (Verzamelde gegevens)*, Boxmeer, 1953 (onuitgegeven manuscript); A.T.S. Wolters-van der Werff, *De Latijnse School van de paters Karmelieten, een puzzelstukje in de geschiedenis van Boxmeer*, Boxmeer 1993, pag. 33; Huisarchief Thiery/Van Cuijk.
- [3] Verantwoordelijkheidstekens: 'Meestertekens van Nederlandse Goud- en Zilversmeden vanaf 1814', 1981 Staatsuitgeverij Den Haag, 6592 (Rabe R.J. Den Bosch 1814-), 9327 (Raab R.J. Boxmeer 1824-1827) en 9330 (Raab R.J. Grave 1816-1825).

- [4] Streekarchief Grave, Oud Archief Boxmeer, 'Meetboeken'. Hij koopt samen met zijn 'suster A.W. Raabaan' enkele malen onroerend goed en percelen: omstreeks 1787 het ouderlijk huis en hof (*groot 39 (?) roeden*); omstreeks 1789 land *op de Baten van Caat Hubers (twee morgen elf roeden)*; voor 1789 'huijs en hoff neven de Paters' van *Rutger A. Biedix (32 roeden)*; na 1789 'nieuwe erf' van *Weduwe Bedixx (vier morgen en 22 roede)*.
 - [5] Jacob Andreas Biedijcx (Bydix, Biedyx), geboren en gedoopt op 22 mei 1770 in Boxmeer. Student in 1782 op de Latijnse School te Boxmeer. Het Liber Studiosorum meldt nadien dat Jacob Andreas Bedix na zijn schooljaren goud- en zilversmid is geworden. Over zijn professionele loopbaan is echter niets bekend. Hij staat niet in het Bossche *Gouit- en Zilversmeden Boeck*. Een opleiding in Den Bosch is derhalve bijna uitgesloten. In 1810 komt zijn naam niet voor in de (eerste) 10-jarige bevolkingstelling van Boxmeer. Hij wordt ook niet gemeld in de DTB-registers (periode 1786-1810) van de parochie Boxmeer. Een stelling: mogelijk (?) heeft hij na 1795 in de regio Den Bosch gewerkt omdat zijn - vermoedelijk -meesterteken [I B] voorkomt op een koningsschild van het Catharinagilde van Herpt, een plaatsje bij Heusden. Indien dit correct is, is dit schild uit 1820 het enige bekende werkstuk van zijn hand.
 - [6] Zie de site van Wil van Kasteren en Claartje Tuin. De Rubriek 'Jaartallen Boxmeer' geeft een uitvoerig overzicht van de belangrijkste gebeurtenissen van Boxmeer. Ook wordt verwezen naar het artikel over de Heerlijkheid Boxmeer (bron: Wikipedia).
 - [7] In oktober 1800 betaald 'ex sacro cantato pro Dilla Henrica Raab' (voor een gezongen mis) drie gulden en drie stuivers (Parochiearchief Boxmeer, Karmelietenklooster Boxmeer Parochiedata, inv.nr 134).
 - [8] Jan Willem Bockmeulen is rond 1805 in Goch geboren en sterft in 1881 in 's-Hertogenbosch. Vreemd is dat er geen overlijdensakte in het Stadsarchief van de gemeente 's-Hertogenbosch te vinden is. Vermoedelijk is sprake van een vergissing door Herman Jan van Cuijk. Er verschijnt wel een Josephus Wilhelmus Bockmeulen ten tonele, geb. 13 mei 1809 in Goch, ged. 14 mei 1809 in Goch, ovl. 1 mei 1875 in 's Hertogenbosch, tr. Johanna Maria van Oers, dr. van Johannes van Oers en Christina Wilhelmina Lansdaal, op 9 dec 1837 in Maasdriel. Johanna is geboren 1 juli 1814 in Driel en sterft 16 jan 1864 in 's-Hertogenbosch. Hun zoon Joannes Wilhelmus Bockmeulen is geboren op 6 nov 1838 in 's-Hertogenbosch en sterft 4 mei 1907 aldaar. Hij tr. Jacoba Antonia van Thuijl, dr. van Gerardus van Thuijl en Jacoba Antonia van Beek, op 24 apr 1866 in 's-Hertogenbosch. Jacoba is geboren d.d. 21 dec 1843 in 's-Hertogenbosch en overlijdt aldaar 16-01-1935. De laatste gegevens worden wel bevestigd door het straatnamenregister van de gemeente. In 1881 woont J. Bockmeulen (mr. goudsmid) aan de Breede Haven, in 1908 is sprake van de weduwe van J.W. Bockmeulen, die nog steeds op hetzelfde adres woont (weliswaar met andere huisnummers). Het moet dan gaan om weduwe Jacoba Antonia van Thuijl (red.). Bron: www.bossche-encyclopedie.nl.
 - [9] Rijksarchief Brabant Den Bosch, Vrederegerecht Boxmeer, Strafzaken, inv. 1304, 17 juli 1822 en inv. 1308, 1822, de data 16 juli 1822, 9 augustus 1822, 23 augustus 1822, 14 september 1822.
 - [10] Rijksarchief Brabant Den Bosch, Vrederegerecht Boxmeer, Strafzaken, inv. 1304, 17 juli 1822
- Gouden werken, keurkamer, waarde**
1 gouden ketting ('s Bosch) fl 30,=	4 halsschuiven (s Bosch /Arnhem) fl 60,=
10 halsslotten ('s Bosch) fl 70,=	10 gespelschuiven ('s Bosch) fl 40,=
14 kruisen ('s Bosch) fl 56,=	4 paar oorklokken ('s Bosch/Arnhem) fl 48,=
24 vingerringen ('s Bosch) fl 96,=	1 hoedeklamp ('s Bosch) fl 8,=
1 paar ronde oorklokken ('s Bosch) fl 9,=	1 hart ('s Bosch) fl 9,=
- Zilvere werken, keurkamer, waarde**
1 oud zilver cachet met een schild waarop een open handje	
50 paar gespen van verschillende soorten (Arnhem) fl 350,=	
2 schaarkettingen ('s Bosch) fl 17,=	3 horologiekettingen (Arnhem) fl 9,=
2 lepels ('s Bosch) fl 12,=	4 hoedeklampen ('s Bosch) fl 6,=
6 paar boeksloten (Arnhem) fl 36,=	6 vingerhoeden (Arnhem) fl 6,=
6 kruisen en signetten (Arnhem) fl 30,=	3 scheerhaken ('s Bosch) fl 9,=
1 leibandgespel ('s Bosch) fl 6,=	
- [11] Verklaringen worden opgenomen op 17 juli 1822 (koopvrouw Anna Raab, particulier Joanna Petronella Raab, zilversmid Antoon Joseph Bockmeulen, diens zus en winkelmeisje Johanna, dienstmeid Allegonda

Barten en knecht Johannes Rhée), op 9 augustus (Johanna Bockmeulen, 16 jaar, nachtwaker Gradus Hendriks, 35 jaar, en bouwman Peter van den Bosch, die op weg van Boxmeer naar Sambek een tinnen zandkoker en inktkoker vindt) en op 23 augustus (winkelierster Maria Kertsjens, blauwverversknecht Hendricus Klaassen en metselaar Jan van Oeffelt).

[12] Ibidem.

[13] Het is opvallend dat alle verdwenen werken - op de twee lepels na - sieraden zijn. Geen kleinzilver of corpuswerk als snuifdozen, bekers en dergelijke. Waarschijnlijk neemt in de regio na 1800 de vraag naar grotere stukken af. Voor het kerkelijke zilver is dat te verklaren: de meeste kerken in de regio hebben hun altaarzilver in de 18de eeuw vernieuwd.

Voor profaan zilver ligt de verklaring - mogelijk - bij het gegeven, dat na de Franse Tijd vele roomse (rijke, resp. adellijke) families weer naar hun bezittingen terugkeerden. Zij waren eerder hun stamhuis en landgoederen 'ontvlucht' wegens de zware protestantse repressie in Staats Brabant en vonden in de 17de en 18de eeuw refuge en heil in de vrije (katholieke) heerlijkheden zoals bijv. Gemert en Boxmeer. Door hun vertrek verloren de zilversmeden een belangrijke deel van hun cliënteel (en inkomen).

[14] Meesterteken HDM of HVDM (Herman van de Middegaal, werkend te Grave van 1812 tot 1835)]; meesterteken AVD (A.G. van Dijk, zoon van oud-Boxmerenaar Herman L. van Dijk, werkend te Den Bosch van 1812 tot 1873); meesterteken IK (Jan van de Kloeken, in 1773 geboren in Boxmeer, zilversmid te Cuijk van 1795 tot 1802, daarna te Grave van 1812 tot 1840).

[15] Zie het koningszilver van het Sint-Nicolaasgilde van Haps. Het meesterteken RR heeft na 1786 een ander type kapitalen. Tot 1786 is dat (gechargeerd!) *RR* daarna RR. Het model van de koningsschilden is overigens tot 1804 gelijk aan die uit Rabanus' tijd. Waarschijnlijk werd bij het persen/stampen dezelfde forceermal gebruikt.

[16] Na 1810 in akten genoemd als rentenier. In 1822 genoemd als koopman en 'silversmit'. In 1839 genoemd als winkelier. (Burg. Stand Boxmeer).

[17] Anna Wilhelmina sterft ongetrouwd op 18-04-1838 als rentenierster (88 jaar oud). Johanna Petronella overlijdt ongetrouwd op 16-02-1831 (80 jaar oud). Maria (Antonia) Theresia, echtgenote van Delfosse, overlijdt op 14-07-1832 (83 jaar oud). Mathieu Delfosse overlijdt op 25-08-1838 (80 jaar oud).

[18] Regesten op het Vredegerecht Kanton Boxmeer (rijksarchief Den Bosch), 1811 t/m 1838, NVG Land van Cuijk en Ravensteijn, Oss 1996, inv. 1297, stukken aan de Vrederechter te Boxmeer, anno 1836 data: 25 juli 1836, 28 juli 1836, 04 aug. 1836, anno 1837, datum 14 februari 1837.

[19] Ibidem. Register van inkoop, verkoop en herstelling van zilveren en gouden voorwerpen.

[20] Boxmeer, Burg. Stand, 16 januari 1839 'Aangifte door Jacob P. Kerstens, 56 jaar, winkelier en Peter H. Holla, 52 jaar, looyer, van het overlijden van Rutgerus Josephus Raab, ongehuwd, winkelier, 84 jaar, geboren in Boxmeer, zoon van Rabanus Raab en Joanna Verdellen, beiden overleden.'

Theo van Rooijen

BIJZONDERE BRONNEN: VERKLARINGEN VAN OVERLIJDEN

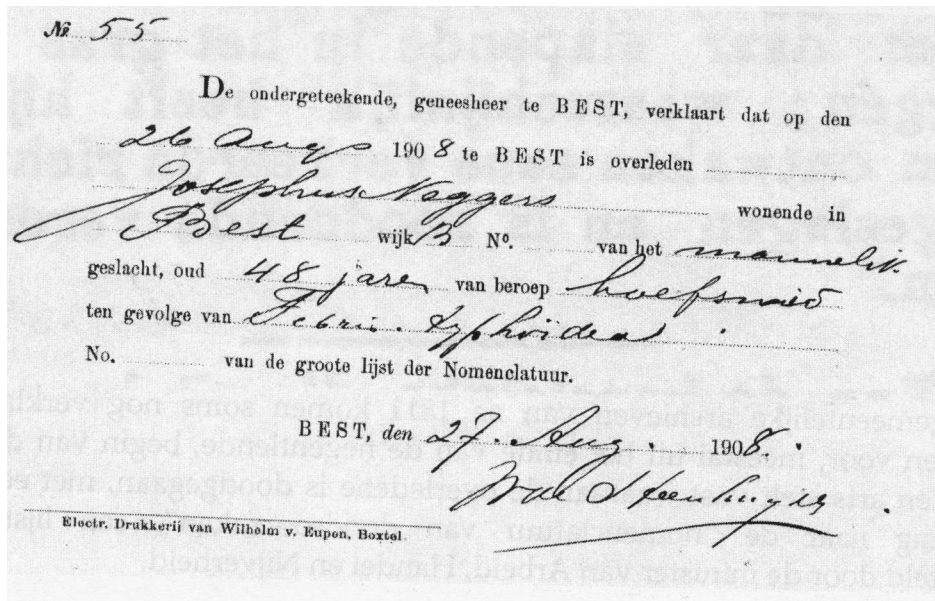
Het is niet altijd mogelijk om bij genealogisch onderzoek de doodsoorzaak van onze voorouders te achterhalen. Gegevens in de primaire bronnen zijn summier, en in de rechterlijke en notariële archieven wordt over het algemeen slechts naar de doodsoorzaak verwezen als daar een juridische noodzaak voor bestaat, bijvoorbeeld bij doodslag, verdrinking of (verkeers)ongevallen.

In geval van epidemieën, zoals de pest of de loop, is uit omstandigheden soms de oorzaak van overlijden met enige waarschijnlijk af te leiden. In meer uitgebreide begraafboeken worden doodsoorzaken ook wel eens aangetekend.

In de gemeentelijke archieven van ná 1811 komen soms nog verklaringen van overlijden voor, meestal uit het einde van de negentiende, begin van de twintigste eeuw. Sinds de inwerkingtreding van de Wet op de uitoefening van de geneeskunst op 1 november 1865 zijn geneeskundigen verplicht tot het opmaken van een geneeskundige verklaring van het feit van overlijden en tot een zo nauwkeurig mogelijk opgave van de doodsoorzaak. Omdat de wetgever het onwenselijk achtte dat een overledene begraven kon worden zonder dat er een lijkschouw had plaatsgevonden regelde de Begrafeniswet van 1869 dat een lijkschouw verplicht was als een overlijdensverklaring van de behandelend arts ontbrak. Daarmee werd de verklaring van overlijden indirect een voorwaarde voor de begrafenis. In de verklaring van overlijden verwees de arts naar de "nomenclatuur van doodsoorzaken", een lijst die werd vastgesteld door de minister van Arbeid, Handel en Nijverheid. In de verklaring van overlijden staan behalve de doodsoorzaak de personalia van de overledene, de plaats en tijdstip van het overlijden en de handtekening van de arts. Verklaringen van overlijden waren losse velletjes papier. Kennelijk was er geen wettelijke bewaarplicht, want in veel gemeenten zijn de verklaringen niet meer aanwezig. Je moet dus 'geluk' hebben om achter de doodsoorzaak van je voorouders te komen.

Met enige beperkte medische kennis (of met behulp van een medische encyclopedie of internet) kan de genealoog aan de hand van de doodsoorzaak zich ook een voorstelling maken van het ziekteproces dat aan het overlijden vooraf is gegaan.

Zo overlijdt mijn overgrootvader Josephus Neggers, in Best bekend als Sjef de smid, volgens zijn verklaring van overlijden aan *febris typhoidea* (buiktyphus). Het ziektebeeld is als volgt: de patiënt krijgt aanvankelijk last van koorts, die snel toeneemt. Zijn eetlust vermindert, hij voelt zich beroerd en heeft vage buikklachten. In het begin heeft hij last van diarree, daarna is er meestal sprake van obstipatie, die soms wéér overgaat in diaree. De patiënt wordt suf, en begint steeds meer te hoesten. Vooral op de huid van de buik ziet men dikwijls vrij scherpe rode vlekken (roseolen). Complicaties, zoals darmulceraties met bloedingen of perforatie, verergeren het ziektebeeld. Tegenwoordig is buiktyphus zonder behandeling in 10% van de gevallen dodelijk tengevolge van complicaties. Met behandeling sterft minder dan 1% van alle patiënten. Ongetwijfeld waren die percentages in 1908 een stuk minder gunstig.

Sjef de smid overlijdt op 25 augustus 1908. Hij werd 48 jaar.

KOPIJ VOOR HET VOLGENDE NUMMER INZENDEN VOOR 1 November

Tevens bestaat de mogelijkheid om uw advertentie te plaatsen
Voor informatie neemt u contact op met de redactie
e-mailadres: h.unij@hccnet.nl
postadres: Taunus 1 5706 PC Helmond

Samenwerking met HCC

NGV-leden kunnen ook deel nemen aan de bijeenkomsten van de werkgroep Computergenealogie van de afdeling HCC!zob (Zuidoost Brabant). Deze werkgroep richt zich op ondersteuning van de leden bij het gebruik van de PC voor hun genealogiehoobby. De bijeenkomsten zijn in 't Slot, Kastelenplein 167, Eindhoven.
Zie voor algemene informatie, agenda en nieuwsbrief:
genealogiepagina op www.hcczob.nl

GEENEN (VAN ZESGEHUCHTEN) IN 'S-HERTOGENBOSCH. (Vervolg)

door Jaap J.M. Geenen

BHIC = Brabants Historisch Informatie Centrum
RHCE = Regionaal Historisch Centrum Eindhoven
HDCG = Historisch Documentatiecentrum Geldrop
HLZ = Heeze, Leende en Zesgehuchten

IIIa Francisca Joanna Leonarda GEENEN, de oudste dochter van Adrianus Franciscus (IIa) en Gerdina Theresia KOK, werd geboren (*Breedehaven, wijk G nr 134* [13]) 26 maart 1853. Zij was naaister, althans zo stond zij bij de burgerlijke stand te boek. Waarschijnlijk moet dat in meerdere betekenissen begrepen worden want feitelijk wat zij danshuishoudster, een wat minder eerzaam beroep.

Samen met haar collegaatjes Elisabeth Catharina Francisca van de VEN, 24 jaar, zonder beroep, en Gijsberta JANSSEN, 21 jaar, eveneens zonder beroep, verdeelde zij, huisvrouw van Johannes GLOUDEMANS, 37 jaar oud, 24 juni 1890 achtentwintig gulden aan buit uit de portemonnee van Elisabeth's zwaar beschonken te bed liggende klant Gerrit van ROY. Elisabeth en Gijsberta kregen van Francisca ieder ruim zeven gulden en zelf behield zij ruim negen gulden. De rechtbank veroordeelde hen zwaar, de dames kregen ieder gevangenisstraffen van twee jaar en zes maanden [14].

Veertien jaar later werd zij, 51 jaar, zonder beroep, en haar jongste dochter Maria GLOUDEMANS, 17 jaar, zonder beroep, ieder veroordeeld tot een geldboete van drie gulden omdat zij, op den 25 mei 1904, tezaam en in vereeniging opzettelijk gewelddadig, Francisca van GULIK mishandeld hadden [15].

Francisca GEENEN overleed 24 oktober 1929.

Toen zij 23 jaar was had zij uit een relatie met een onbekende man ter wereld gebracht:

1. Clara Henrica, geboren 6 september 1876, volgt IVa.

Twee jaar later werd, eveneens van een onbekende man, geboren:

1. Gerardus Cornelis, geboren 22 augustus 1878, volgt IVb.

Francisca trouwde 6 februari 1884 met Jacobus Johannes GLOUDEMANS, een zoon van Jacobus (*steenhouwer*) en Maria Anna DELWIJNE, een timmerman van beroep maar feitelijk danshuishouder, die was geboren (*Choorstraat, wijk A, nr 44* [16]) 29 juli 1862.

Ook Jacobus was niet van onbesproken gedrag. Samen met Adrianus DUBOIS, 17 jaar, kamerbehangen, haalde hij evenals zijn vrouw, in dezelfde nacht van 23 op 24 juni 1890, geld uit de portemonnee van de eerdergenoemde Gerrit van ROY. Zij droegen de nog immer zwaar beschonken en slapende Gerrit naar beneden en naar buiten en legden hem daarna op straat. Het geld verdeelden zij, waarna zij het ten dele in drinkgelag hebben verteerd. Beide heren kregen, gelijk de dames, een gevangenisstraf van twee jaar en zes maanden [17].

In april 1902 werd Jacobus wederom veroordeeld, hij was inmiddels niet meer danshuishouder maar borstelhoutzager. Nu tot zes maanden gevangenisstraf omdat hij eind februari van dat jaar van Arnoldus DAMEN een batting [18] alsmede een paar stukken van een batting had gestolen [19]. Daar was hij nog niet klaar mee want 17 november 1903 werd

hij samen met Wolter van der HORST, 36 jaar, *sjouwer en bordeelhouden*, geboren te Maastricht, in kennelijke staat van dronkenschap op de openbare weg door de in politiedienst surveillerende agenten van politie en onbezoldigd rijksveldwachters Jan van ROSSUM en Jacob HOOGLAND gearresteerd. Dit mede omdat op Jacobus nog een vonnis van de kantonrechter ten uitvoer moest worden gelegd.

Jacobus en Wolter verzetten zich met vereende krachten met geweld door te rukken en te trekken tegen deze arrestatie. Het verzet kostte Jacobus drie maanden en Wolter twee maanden gevangenisstraf [20]. Jacobus tekende weliswaar beroep aan maar in februari 1904 werd het vonnis bekrachtigd [21].

Uit dit huwelijk werden twee kinderen geboren:

- Gerardina Theresia Cornelia, geboren (Tolbrugstraat, wijk C nr 171 [22]) 7 juni 1888. Gerardina trouwde 14 oktober 1922 met de weduwnaar Henricus Wilhelmus van ROOSMALEN, een zoon van Willem en Dorothea van HEES, geboren (Schilderstraat, wijk D nr 105 [23]) 27 mei 1886. Henricus was eerder getrouwd 16 augustus 1905 met Adriana Johanna BEUMER, een dochter van Jacobus Ludovicus en Adriana Maria TRUM.

Afb. 5: Lange Tolbrugstraat

- Maria Jacoba Johanna, geboren (Tolbrugstraat, wijk C nr 171) 30 augustus 1885.

Was Maria in 1904 samen met haar moeder al een keer veroordeeld [24], in 1911 leek het weer raak. Zij werd beticht van het in de late avond van 23 januari van dat jaar inslaan en vernielen van een tweetal glasruiten van de Heer J. PULS. Omdat ter rechtzitting het rechtsgeldig bewijs niet werd geleverd werd zij daarvan echter vrijgesproken [25]. Zij is overleden 27 juni 1952, ten twee uur dertig.

Maria trouwde 18 mei 1906 met Johannes Petrus VERHALLE, een zoon van Johannes (arbeider) en Adriana WESTERLAKEN. Johannes was geboren (Hinthamereind, wijk E nr 363 [26]) 19 december 1881. Voordat het tot dit huwelijk kwam had Johannes jr. als twaalfjarige al het een en ander op zijn kerfstok. Eerst nam hij in de avond van 18 september 1893 te 's-Hertogenbosch het beursje met geld van Petronella VAASEN weg. Het levert hem een gevangenisstraf van zes dagen op [27]. Op of omstreeks 15 april 1894 ging hij weer over de schreef. Wonende in Vught stal hij daar, *zonder beroep*, een schop of spade van Adrianus van den AKKER. Bij verstek werd Johannes veroordeeld tot een gevangenisstraf van vijftien dagen [28]. Blijkbaar was hij daarvan nog steeds weinig onder de indruk want 6 juli 1894 ontvreemde hij een hoeveelheid hooi van Hermanus VORSTENBOSCH in Vught. Samen met zijn vriendje Pieter van DRUNEN, ook twaalf jaar. Zij waren op die leeftijd inwonende arbeiders in een fabriek te Vught. Johannes werd veroordeeld tot veertien dagen en Pieter tot zes dagen gevangenisstraf. Plus de kosten van het geding [29]. Daarna heeft hij op een of andere manier zijn leven gebeterd want het bleef lange tijd rustig.

Totdat hij zich, net getrouwd, met zijn kameraden Christianus Johannes DUMERNIET, 29 jaar, *sjouwer*, Johannes van DRUNEN, 26 jaar, *opperman*, en Cornelis CLAASSEN, 24 jaar, *sigarenmaker*, in de nacht van 17 op 18 juni 1906 rond kwart voor één bij een 'opeenhooping van mensen' niet schikte in de aanwijzingen van de agenten van politie J. HOOGLAND en G. FRERIKS. Johannes was inmiddels 24 jaar oud en metselaar van zijn vak. De rechter vond het, in hoger beroep na een eerder vonnis van 25 juli 1906, blijkbaar allemaal ernstig overtrokken want alle vier worden zij 2 oktober 1906 ontslagen van rechtsvervolging [30].

- IVa. Clara Henrica GEENEN, als natuurlijke dochter geboren [31] (Schilderstraat, wijk D nr 115) 6 september 1876. Clara werd door haar moeder 8 april 1896 als haar kind erkend. Zij overleed Eindhoven 3 juli 1950.

Clara trouwde 1 mei 1896 met Johannes Henricus van den HEUVEL, een zoon van Franciscus (agent van politie) en Adriana TIJBOSCH, die was geboren (Lombaardstraatje, wijk A nr 329 [32]) 11 juli 1878. Johannes was musicus/ muzikant. Hij overleed Eindhoven 19 november 1924.

Uit dit huwelijk zes kinderen:

- Franciscus Josephus Adrianus, geboren (Weversplaats, wijk F nr 221 [33]) 9 november 1896. Franciscus trouwde 25 oktober 1919 met Johanna Josephina GLOUDEMANS, een dochter van Nicolaas en Susanna Catharina Maria KOPPERS, die was geboren (Tolbrugstraat, wijk C nr 188 [34]) 30 mei 1898.
- Francisca Jacoba Johanna, geboren (Weversplaats, wijk G nr 197 [35]) 28 september 1898 en overleden 14 augustus 1899 [36].
- Adriana Henrica Maria, geboren (Loutsche Poort, wijk D nr 32 [37]) 24 mei 1900. Adriana trouwde 25 februari 1922 met Ludovicus DOOMERNIK, een zoon van Augustinus Carolus en Geertruda Catharina VERHOECKX. Hij was geboren (Markt, wijk C nr 455 [38]) 8 oktober 1899.
- Johannes Henricus, geboren (Weversplaats, wijk G nr 199 [39]) 13 augustus 1902 en overleden 15 september 1903.
- Catharina Gerarda, geboren (Kemelsharenhoek, wijk F, nr 202 [40]) 7 februari 1904.
- Maria Philomena Carolina, geboren (Berenbijt, wijk F nr 225 [41]) 16 januari 1906.

Afb. 6: Weversplaats

Afb. 7: Zusters van Orthenpoort

IVb. Gerardus Cornelis GEENEN, de natuurlijke zoon ^[31] van Francisca Joanna Leonarda werd geboren (*Diepstraat, wijk E nr 100* ^[42]) 22 augustus 1878 en door zijn moeder 19 juni 1894 als haar kind erkend. Hij werd ook wel als Gerardus GLOUDEMANS genaamd en hij oefende meerdere beroepen uit, waaronder die van arbeider, bosjeswerker, bootknecht, pakhuisknecht, en sigarenmaker.

Als twaalfjarige stal hij 4 oktober 1890 rond half elf enig suikergoed en enige koekjes, toebehorende aan Catharina SPIJKERS weduwe Franciscus WARTENBERS, en een knipmes, toebehorende aan P. FERVELDE. Hij werd weliswaar 27 november van dat jaar van rechtsvervolgung ontslagen maar hij moest desondanks naar het oordeel van de rechter tot zijn achttiende verjaardag geplaatst worden in een Rijksopvoedingsgesticht ^[43].

Dat zulks verdere ondeugendheden niet met zekerheid voorkomt blijkt vijf jaar later. Samen met Nicolaas Wilhelmus van BREEMEN, *17 jaar, schoenmaker*, en Floris Martinus HARTENBERGH, *13 jaar, sigarenmaker*, werd door Gerardus 7 juli 1894 een hoeveelheid kippeneieren weggenomen bij Lambertus Antonius WILLEMS. Wat de officier van justitie vooral stak was dat sedert de tegen Nicolaas eerder wegens diefstal uitgesproken gevangenisstraf nog geen vijf jaar waren verlopen. Gerardus kreeg acht dagen gevangenisstraf ^[44].

Nog geen jaar later ging Gerardus, *16 jaar, sigarenmaker*, samen met Josephus Wilhelmus BEUMER, *17 jaar, sigarenmaker*, weer de fout in. De mannen namen 28 maart 1895 een paar broodjes weg bij de gezusters De LEEUW. Nu was het Gerardus bij wie de officier de oren waste omdat sinds zijn vorige veroordeling nog geen vijf jaren waren verlopen. Hij kreeg daarom, zoals eerder Nicolaas, een maand gevangenisstraf ^[45]. Aan het einde van dat jaar, namelijk 2 december, kregen de surveillerende gemeenteveldwachters FRERIKS, De KONING, DIJKSTRA, Van ZOOM, BURDORP en BRANDSMA het zwaar voor de kiezen. Deze dienaren der wet trachtten een zekere Petrus CARDIE en één van Gerardus' vrienden Antonius Dominicus PIECK, *17 jaar, sigarenmaker*, wegens kenlijke staat van dronkenschap in te rekenen. Dat pikten Gerardus en zijn maten Josephus Wilhelmus BEUMER, *18 jaar, borstelmaker*, Jacobus Lambertus LAMMERS, *23 jaar, sigarenmaker*, en Gerardus Antonius van ZEELST, *23 jaar, koopman*, niet. Dus werd er gevóchten, getrokken, gerukt, met stenen gegooid en onderling aangemoedigd: 'steekt die ploerten overhoop, gooit de schoften kapot, ik wou dat ze mij eens te pakken namen!'. Het kostte Gerardus een paar maanden gevangenschap ^[46]. In de nacht van 3 op 4 oktober 1896 was het wederom raak. Gerardus, *inmiddels 18 jaar, bosjeswerker*, en Daniël van der HEIJDE, *19 jaar, sigarenmaker*, werden voor nachtrustverstoring burengerucht aangehouden door de surveillerende gemeenteveldwachter Bartel Pieter van de VIJVER. Dat had de ongelukkige diender beter niet kunnen doen want het leverde hem klappen, geruk en getrek op toen hij Daniël naar het politiebureau wilde meevoeren en Gerardus hem daarin wilde beletten. Omdat de laatste nog geen jaar geleden een soortgelijk akkefietje had gehad, en daarvoor was veroordeeld, kreeg hij vier maanden en kreeg Daniël veertien dagen opgelegd ^[47]. Koud uit het gevang en binnen de termijn van vijf jaar na zijn zijn laatste diefstal ontvreemde Gerard,

18 jaar, sigarenmaker, in de nacht van 3 op 4 juli 1897 de portomonaie van Adrianus SCHAPENDONK. Hij deed dat door Adrianus meerdere malen te bevrágen om hem te tracteren en toen Adrianus (*om van hem af te zijn*) zijn portomonaie trok, hem een klap in de nek te geven, het ding uit zijn handen te rukken, hard weg te lopen, één een-guldenstuk en vier 2½-centsstukken weg te nemen, en de portomonaie daarna in de Dieze te gooien. Een uur later werd hij door gemeenteveldwachter HOLLANDER in de kraag gegrepen. Gerardus werd veroordeeld tot een geldboete van vijf gulden ^[48]. Uit het verslag komt duidelijk naar voren wat is voorgevallen maar niet duidelijk wordt het waarom Gerardus, *20 jaar, sigarenmaker*, het nodig vond om 7 januari 1899 Maria Johanna NELISSEN na een woordentwist een tweetal slagen in het gezicht te geven zodat zij daar een blauw oog aan overhield. Het leverde hem acht dagen gevangenisstraf op ^[49].

Sindsdien kwam met de jaren kennelijk een eind aan alle baldadigheden en onbezonnenheden want hij heeft daarna geen last meer met politie en justitie gehad. Hij overleed 1 september 1932. Gerardus trouwde 9 augustus 1902 met Maria Aldegonda Johanna van RIEL (*Flippaar*), een dochter van Ludovicus Antonius en Cornelia FLIPPART, geboren als onwettig kind (*Beurzenstraat, wijk A nr 390* ^[50]) 8 december 1882. Zij werd door haar ouders erkend bij hun huwelijk 10 maart 1886. Zij was ten tijde van haar eigen huwelijk *waschvrouw* van beroep.

Uit dit huwelijk zeven kinderen:

1. Antonia (*van Riel*), als onwettig kind geboren 2 februari 1898. Antonia werd erkend bij het huwelijk van haar ouders. Zij was arbeidster. Antonia trouwde 3 november 1917 met Nicolaas van HOEFLAKEN (*van Boekel*), een zoon van Jacob (*koetsier*) en Elisabeth van BOEKEL. Hij werd als onwettig kind geboren (*Markt, wijk C nr 156* ^[51]) 13 maart 1892 en werd door zijn ouders erkend bij hun huwelijk (17 augustus 1892). Hij was electricien.
2. Jacobus Franciscus Cornelis (*van Riel*), geboren (*Beurzenstraat, wijk F nr 212* ^[52]) 20 april 1901 als onwettig kind. Jacobus werd erkend bij het huwelijk van zijn ouders. Hij was sigarenmaker. Jacobus trouwde 8 september 1923 met Gijsberdina van der WERVE, een dochter van Jacobus (*sigarenmaker, arbeider*) en Antonetta Maria DELMEE. Zij was geboren (*Marktstraat, wijk C nr 225* ^[53]) 22 februari 1902 en was strijkster van beroep.
3. Clara Johanna, geboren (*Lange Tolbrugstraat, wijk C nr 190* ^[54]) 29 januari 1903, en overleden 21 juli 1904 ^[55].
4. Gerdina Theresia Maria, geboren (*Lange Tolbrugstraat, wijk C nr 190*) 2 februari 1904 en overleden 23 juni 1904 ^[55].
5. Louisa Maria, geboren (*Lange Tolbrugstraat, wijk C nr 155* ^[56]) 9 maart 1905. Zij was fabrieksarbeidster. Louisa trouwde 1 september 1928 met Johannes Antonius Franciscus van OSCH, een zoon van Johannes (*winkelknecht*) en Maria MULDER. Hij was geboren (*Het Lommertje, wijk A nr 334* ^[57]) 15 april 1906 en was wagenknecht van zijn beroep.
6. Gerardus Theodorus Marinus, geboren (*Lange Tolbrugstraat, wijk C nr 356* ^[58]) 23 augustus 1906 en ongehuwd overleden 19 augustus 1943.

Hij was fabrieksarbeider.

7. Franciscus Johannes Leonardus, geboren 1 maart 1908, volgt Va.

Va. Franciscus Johannes Leonardus GEENEN, een zoon van Gerardus Cornelis en Maria Aldegonda Johanna van RIEL werd geboren (*Tolbrugstraat, wijk C nr 187* [59]) 1 maart 1908. Franciscus trouwde 20 juli 1929, *de bruidegom ondertekent met de naam Geene*, met Henrika Helena SMITS, een dochter van Antonius Adrianus (*koopman*) en Helena Sophia van BREEMEN, die was geboren Breda 5 mei 1910.

Zij was fabriekarbeidster.

Uit dit huwelijk kwamen twee kinderen voort:

1. Helena Sophia geboren 6 november 1929.
2. Gerardus Cornelis, geboren 19 juli 1935.

Afb. 8: Vughterdijk

IIIb. Cornelia Gerardina Theresia GEENEN (Grene), een dochter van Adrianus Franciscus (IIa) en Gerdina Theresia KOK werd geboren (*Vughterdijk, wijk I nr 220*) [60] 8 september 1855.

Zij is overleden 27 december 1935 *ten kwartier voor elf ure des namiddags*.

Cornelia trouwde 28 augustus 1880 met Benjamin LINSCHOTEN een zoon van Jan en Jeanne PEETERS, die was geboren Utrecht 24 december 1838. Hij was bij zijn trouwen gepensioneerd soldaat en overleed drie jaar later (*Schilderstraat, wijk D nr 103* [61]) 18 september 1883, *om een ure des nachts*.

Uit dit huwelijk werden twee kinderen geboren:

1. Benjamin. Hij werd geboren (*Schilderstraat, wijk D nr 116* [62]) 13 juni 1881 en werd opgeleid als smidsleerling, maar was uiteindelijk sigarenmaker van beroep. Op vijftienjarige leeftijd stond Benjamin waarschijnlijk tot zijn eigen ontsteltenis voor de eerste maal voor de rechter. Dit omdat hij 10 augustus 1896 aan de Zuid-Willemsvaart met zijn vischgaard een witte tamme duif van Bernardus Martinus van VUGT wilde weggagen, het beest daarbij dodelijk had geraakt, daarna van straat had opgepakt, en op het langs de weg hangende duivenhok van Bernardus had geworpen. De volgende dag had hij gemeenteveldwachter HOLLANDERS de dode duif aangewezen. De tijdens de rechtzitting deemoedig bekende Benjamin, *beneden de zestien jaar en boven de tien jaar maar blijgevend van het oordeel des onderscheids* werd veroordeeld tot een geldboete van vijf gulden of, bij gebreke aan betaling binnen twee maanden, tot drie dagen hechtenis [63].

Benjamin trouwde 26 juni 1903 met Antonia BRANTEN een dochter van Henricus (*mandenmaker*) en Adriana Johanna MARECHAL, die was geboren (*Tolbrugstraat, wijk C nr 160*) [64] 11 juni 1884 en overleed 21 september 1927. Bijna acht jaar na zijn eerste veroordeling liep een avondje stappen in zijn eerste huwelijksjaar aanmerkelijk slechter af. In de nacht van 23 op 24 april 1904 werd Benjamin, *22 jaar, sigarenmaker*, op de openbare weg betrapt op het zich in kenlijke staat van dronkenschap bevinden tezamen met Adriaan SCHUT, *22 jaar, sigarenmaker*. Bij de komst van de agent van politie, tevens onbezoldigd

gemeenteveldwachter Gijsbert van BEEKHOVEN werden zij snel een huis binnengetrokken maar Benjamin kwam daaruit weer dra te voorschijn en greep op pijnlijke wijze met de rechterhand de borst en met de linkerhand de nek van de surveillerende diender en trachtte hem op de grond te werpen. Adriaan kwam eveneens te voorschijn en begon te duwen en te trekken om Benjamin te ontzetten. Het voorval kostte Benjamin drie weken en Adriaan veertien dagen gevangenisstraf [65].

Hij trouwde nadien 28 november 1930 met Henrica van der LEE (*Van Breugel*), een dochter van Hubertus en Catharina van BREUGEL. Catharina woonde bij de geboorte officieel in Eindhoven, maar was van haar natuurlijke dochter bevallen 's-Hertogenbosch (*Tolbrugstraat, wijk C nr 182* [66]) 10 september 1888. Henrica was door haar ouders erkend bij hun huwelijk 7 april 1893. Haar beroep was *waschvrouw* Zij was eerder 29 november 1907 getrouwd met Gerardus Johannes CLAASEN, een zoon van Antonius (*loopknecht*) en Adriana KNUVERS, maar was van hem gescheiden 26 maart 1918.

2. Gerardina Theresia Maria. Zij werd geboren (*Schilderstraat, wijk D nr 116*) 15 juli 1883. Gerardina trouwde 21 september 1907 met Josephus Johannes Maria van den DUNGEN, een zoon van Wilhelmus Johannes (*banketbakker*) en Maria Johanna van den BROEK, die was geboren (*Hinthamerstraat, wijk D nr 38* [67]) 14 februari 1883. Hij was suikerbakker en overleed 5 juli 1945.

Wordt vervolgd

Noten

- [13] Het adres Wijk G nr 134 van voor 1860 is niet herleidbaar. Aannemelijk is echter dat het gaat om het huis wat in 1909 het adres Brede Haven:6 krijgt
- [14] BHIC, Toegangsnummer 24; Inventarisnummer 240; Rolnummer 80.
- [15] BHIC, Toegangsnummer 24; Inventarisnummer 404; Rolnummer 154.
- [16] Het adres Wijk A nr 44 uit 1862 zou in 1909 niet zijn op de Choorstraat maar op de Hinthamerstraat. Het in 1909 toegewezen huisnummer zou dan nr. 75 zijn.
- [17] BHIC, Toegangsnummer 24, Inventarisnummer 240, Rolnummer 81.
- [18] Een batting of badding is een houten balk van ca. 6,5x15 cm die in de bouw toegepast wordt als hulpconstructie bij bijvoorbeeld bekistingen. In de schipperswereld is het een vrij brede, zware scheepsplank die gebruikt wordt bij het laden van vracht, zowel tussen het schip en de wal als alleen op de wal of om de luiken vast te zetten; de breedte kan tot 30 cm zijn, de dikte van 4 tot 6 centimeter. Een baddinggoot is een oud type dakgoot, blok- of ribgoot, gevormd uit een balk waarin een goot was uitgehold; Eng. batten (www.joostdevree.nl/bouwkunde2/begrippen, versie november 2008).
- [19] BHIC, Toegangsnummer 24, Inventarisnummer 378, Rolnummer 51.
- [20] BHIC, Toegangsnummer 24, Inventarisnummer 398, Rolnummer 91.
- [21] BHIC, Toegangsnummer 24, Inventarisnummer 400, Rolnummer 37.
- [22] Het adres is vervallen.
- [23] In 1909 gewijzigd in Schilderstraat 17 zie ook voetnoot 10.

- [24] BHIC, Toegangsnummer 24, Inventarisnummer 404, Rolnummer 154.
- [25] BHIC, Toegangsnummer 24, Inventarisnummer 493, Rolnummer 9.
- [26] Het adres Wijk E nr 363 uit 1881 is niet herleidbaar
- [27] BHIC, Toegangsnummer 24, Inventarisnummer 281, Rolnummer 53.
- [28] BHIC, Toegangsnummer 24, Inventarisnummer 286, Rolnummer 62.
- [29] BHIC, Toegangsnummer 24; Inventarisnummer 288, Rolnummer 103.
- [30] BHIC, Toegangsnummer 24, Inventarisnummer 432, Rolnummer 19.
- [31] Strikt genomen horen Clara Henrica (IVa) en haar halfbroer Gerardus Cornelis (IVb) niet in het vervolg thuis. Omwille van de volledigheid zijn zij als dragers van de naam Geenen toch met hun nakomelingen opgenomen.
- [32] Het huis in het Lombardstraatje wat in 1875 werd bewoond door de agenten van politie H.J. van den HEUVEL en A.J. van MALDEGEM is gesloopt en in 1900 vervangen door een winkel op het in 1909 toegewezen adres Achter het Stadhuis 34
- [33] In 1909 gewijzigd in Weversplaats 20. De Weversplaats was een straatje met straatjes; men vond er de Berenbijt, de Bandsepoort, de Boonengang, het Rioolstraatje, Achter het Lam, het Plaatsje van Jeggie en de Mortel.
- [34] Het adres Wijk C nr 188 is in 1909 vervallen.
- [35] In 1909 gewijzigd in Weversplaats 23.
- [36] Datum overlijden = datum overlijdensakte.
- [37] De Louwschepoort is één van de zijstraten van de Hinthamerstraat: men loopt daadwerkelijk een poort door. De toegangspoort aan de Hinthamerstraat behoorde ooit tot het kloosterterrein van de Zusters van Orthen, in die tijd Lijkpoort genoemd. De zusters hadden een groot oppervlakte in gebruik, in hoogtijd waren er ruim 400 zusters aanwezig. De gebouwen met tuinen strekten zich uit van de Hinthamerstraat tot aan de Aa en van In den Boerenmouw tot aan de Schilderstraat. Onder de gebouwen bevonden zich o.a. een brouwerij, een linnenweverij en een verblijf voor bejaarden. In 1800 werd alles rond de Louwschepoort afgebroken en werden er woonwinkels gebouwd. Die werden op hun beurt in 1966 gesloopt. Het straatje genaamd de Louwschepoort kenmerkte zich door een zevental 19e-eeuwse arbeiderswoninkjes, die tijdens een storm in 1981 zijn ingestort. In 1909 is het adres Wijk D nr 32 gewijzigd in Zusters van Orthen Poort 2.
- [38] De wijk Markt en Tolbrugstraat, in de middeleeuwen één van de armenblokken, omvatte de Markt, Colperstraat (= later Zusters van Orthenpoort), Achter het Verguld Harnas, Marktstraat, Tolbrugstraat, Korte Tolbrugstraat, Peterseliestraatje en Scheidingstraat. Op de markt worden twee huizen aan de leefsituatie van Jeroen Bosch toegewezen: de nummers 29 en 61. Het adres Wijk C nr 455 heeft in 1909 geen nummer gekregen. Het adres was ter hoogte van de adressen Markt 71-73
- [39] In 1909 gewijzigd in Weversplaats 17.
- [40] In 1909 gewijzigd in Kemelsharenhoek 2.
Deze straatnaam, bij de Zuidwal, is sindsdien vervallen.
- [41] Het adres Wijk F nr 225 is in 1909 vervallen.
- [42] Het adres Diepstraat Wijk C nr 100 kreeg in 1909 het huisnummer Diepstraat 39.
De Diepstraat begon aan het eind van de Hinthamerstraat ter hoogte van Sluis 0 in de Zuid-Willemsvaart. Vanuit de Zuid-Willemsvaart liep de Diepstraat lang en smal als

het ware taps toe naar de Windmolenbergstraat. Beide straten kwamen uit in de Sint Jacobskerkhof. Diepstraat en Windmolenbergstraat waren met elkaar verbonden door vier steegjes: Kregelgang, Uilenspiegel, Roskam en Stijfsepot. Er liep ook nog een steegje zonder naam, dat van de Diepstraat naar de warmoeien (*moestuinen*) langs de Hekellaan voerde. Bij de bevrijding van de stad in 1944 is de Diepstraatwijk, een klassieke volkswijk, zwaar beschadigd geraakt. Na de oorlog werd de wijk langzaam maar zeker afgebroken, daardoor verdwenen alle stegen en ook de Diepstraat zelf.

In 1976 werden de laatste huizen gesloopt.

- [43] BHIC, Toegangsnummer 24; Inventarisnummer 243; Rolnummer 219.
- [44] BHIC, Toegangsnummer 24; Inventarisnummer 288; Rolnummer 102.
- [45] BHIC, Toegangsnummer 24; Inventarisnummer 295; Rolnummer 86.
- [46] BHIC, Toegangsnummer 24; Inventarisnummer 305; Rolnummer 37.
- [47] BHIC, Toegangsnummer 24; Inventarisnummer 313; Rolnummer 119.
- [48] BHIC, Toegangsnummer 24, Inventarisnummer 321; Rolnummer 123.
- [49] BHIC, Toegangsnummer 24; Inventarisnummer 340; Rolnummer 56.
- [50] In 1909 gewijzigd in Beurdestraat 47.
- [51] Het adres Wijk C nr 156 uit 1892 zou in 1909 niet zijn aan de Markt maar op de Lange Tolbrugstraat. Het in 1909 toegewezen huisnummer zou dan nr. 85 zijn.
- [52] Het adres Wijk F nr 212 uit 1901 zou in 1909 niet zijn op de Beurzenstraat maar op de Kemelsharenhoek. Het in 1909 toegewezen huisnummer zou dan nr. 7 zijn.
- [53] In 1909 gewijzigd in Marktstraat 7.
- [54] In 1909 gewijzigd in Tolbrugstraat 37.
- [55] Overlijdensdatum = datum overlijdensakte.
- [56] Het huis op dit adres bestaat niet meer.
- [57] In 1909 gewijzigd in Lombardje 1.
- [58] Het huis stond ter hoogte van Tolbrugstraat 34.
- [59] Het huis stond tussen Tolbrugstraat 9 en 43, nr. 41 ontbreekt.
- [60] Het adres Wijk I nr 220 uit 1855 is niet herleidbaar.
- [61] In 1909 gewijzigd in Schilderstraat 21 zie ook voetnoot 10.
- [62] In 1909 gewijzigd in Schilderstraat; zie ook voetnoot 10.
- [63] BHIC, Toegangsnummer 24, Inventarisnummer 312, Rolnummer 6.
- [64] In 1909 gewijzigd in Lange Tolbrugstraat 75.
- [65] BHIC, Toegangsnummer 24, Inventarisnummer 403, Rolnummer 132.
- [66] In 1909 gewijzigd in Lange Tolbrugstraat 45b.
- [67] In 1909 gewijzigd in Hinthamerstraat 138.

Opmerking:

De in deze voetnoten vermelde omnummeringen van huisnummers in 1909 alsmede wijzigingen/ verdwenen van straten/ stegen kunt u terugvinden via de site: (www.bossche-encyclopedie.nl/Huisnummeromnummering_1909)

BEHEERDER GEZOCHT VOOR OMVANGRIJK PARTICULIER ARCHIEF.

Binnen niet al te lange tijd zal een groot particulier archief overgedragen worden aan het “kasteel” te Geldrop. De bedoeling hiervan is om het archief toegankelijk te maken (en houden) voor een breed publiek.

De inhoud van het archief heeft voornamelijk betrekking op Geldrop/Zesgehuchten en beslaat een periode van ca 1600 tot heden.

Het archief bestaat uit een groot aantal documenten, waaronder: notariële akten, verpondingsregisters, overlijdensadvertenties, bidprentjes (ca 20.000), kerkbladen, krantenknipsels, etc etc.

Het gehele archief is middels een index goed toegankelijk en vele stukken zijn in boekvorm uitgetypt. Bovendien zijn in een genealogieprogramma 200.000 personen ingevoerd, uit Geldrop, Mierlo en Nuenen waarin vele familie verbanden terug gevonden kunnen worden.

Wat wordt van de beheerder verwacht.

Van de beheerder wordt verwacht dat hij/zij:

- zich zelf inzicht verschaft omtrent de inhoud van het archief.
- bekendheid geeft aan de mogelijkheid tot inzien van het archief
- mensen begeleidt die info vragen of ter plekke iets willen opzoeken
- het archief actueel houdt
- het archief beheert als een goed huisvader

De bedoeling is dat er (minstens) 2 beheerders komen om de continuïteit te waarborgen.

Voor inlichtingen en /of aanmelding kunt u terecht bij de dhr Toon van Gils,
tel 040-2857953

BIBLIOTHEEK: AANWINSTEN BOEKEN

Vrouw des huizes

Een cultuurgeschiedenis van de Hollandse huisvrouw

Auteur: Els Kloek

Cat.nr: 11-KK

Overall ter wereld zorgen vrouwen voor het huishouden, maar nergens is de huisvrouw zo'n begrip als in Nederland. De Hollandse huisvrouw heeft naam gemaakt met haar bazigheid, ondernemingszin, bewegingsvrijheid, huiselijkheid en vooral haar properheid.

Op dit moment werken in Nederland veel meer vrouwen in deeltijd dan elders; zij combineren hun baan met de zorg voor kinderen. Houdt dat misschien verband met de sterke traditie van de Hollandse huisvrouw?

De Nederlandse samenleving was al vroeg georganiseerd in kleine wooneenheden: jonge mensen vormden een huishouden zodra ze een eigen woning hadden. Voor het 'houden' van zo'n eigen 'huis' was de huisvrouw cruciaal. Van oudsher had zij geen tijd om

dagenlang in de keuken te staan, maar besteedde wel veel aandacht aan het schoonhouden van huis en omgeving. Ze was niet belezen of erudiet, maar kon wel goed rekenen en organiseren. Ze had weinig talent voor ondergeschiktheid, maar was niet te beroerd om huishoudelijk werk te doen.

De auteur laat zien hoe de rol van de huisvrouw zich in de Nederlandse geschiedenis steeds heeft gevoegd naar de omstandigheden van de tijd. Daarmee verklaart zij hoe de ondernemende huisbestierster van toen zich ontwikkelde tot de in deeltijd werkende zorgmoeder van nu. Uitgave 2009 - 256 bladzijden

Voorouders van Verre - Deel 7

China - Chinese Roots

Auteur: Kees Kuiken

Cat.nr: 31-VVV7

U bent Chinees, of gedeeltelijk Chinees, u woont in Nederland en u wilt meer weten over uw Chinese voorouders, dan is dit boek voor u geschreven. Het geeft niet alleen een heldere en beknopte inleiding in de migratiegeschiedenis van Chinese mensen uit verschillende landen in Azië en elders. Het maakt u ook wegwijs in de speciale taal die genealogen gebruiken en het leert u stap voor stap omgaan met uw familiearchief en met de belangrijkste Nederlandse archiefbronnen zoals persoonskaarten en het Handelsregister. Ook wijst het de weg naar archieven in China, Hongkong, Singapore of waar uw voorouders ook hebben gewoond. U leert Chinese geboortehoroscopen, akten en grafinschriften lezen en u wordt ingeleid in het genealogische neusje van de zalm: de Chinese stamboeken. Aan de hand van twee voorbeelden ziet u hoe uw onderzoek kan lopen en wat de uitkomst kan zijn. Voor wie op zoek is naar Chinese voorouders, is dit boek een aanbeveling. Uitgave 2011 - 159 bladzijden

Het zwijgen van Maria Zachea

Een ware familiegeschiedenis

Auteur: Judith Koelemeijer

Cat.nr: 11-KMR

Twaalf broers en zussen vertellen het verhaal van hun familie. De oude moeder heeft een hersenbloeding gehad en hult zich sindsdien in een mysterieus stilzwijgen. Ze wordt verzorgd door haar twaalf kinderen. Wat weten die kinderen van hun moeder? Wat weten ze eigenlijk van elkaar? Hoe kijken ze terug op hun gezamenlijke jeugd in de jaren vijftig en zestig? De schrijfster tekende oer-Nederlandse geschiedenis op. De verhalen van haar vader en zijn broers en zussen, geboren tussen 1934 en 1953, echoën het tijdsbeeld van een land in stroomversnelling. Van armoede na de oorlog en jongensonderbroeken van kunstmestzakken, van angst voor de Russen en iedere zondag naar de kerk, tot rode nozemsokken, hobbytuinen met grindtegels en de pil. Uitgave 2008 - 255 bladzijden

Co van het Groenewoud